

CHRYSTINE

Rumor has it...

*Een tijdreiziger en bestrijder van onrecht,
blijkt terug op een schandalig heksenverhaal:*

“Je hebt geen sociale media nodig om **fake news** te creëren en verspreiden. Met ook nog eens verre-gaande gevolgen. Luister maar eens naar het volgende ontluisterende verhaal!

Op 2 september 1602, om 10 uur 's avonds, zien en horen de Gentenaars dat het ‘zeer vreselyck begon te bliksemen en te donderen’. **PLOTSELING** flitst een licht rond de torenspits van Sint-Baafs in de vorm van een toorts. ‘En na ene zeer vreselycke donderslag’ staat de toren in vuur en vlam. De bizarre brand woekert zo vlug dat de toren wel van stro lijkt. De oorzaak van de brand wordt nooit achterhaald.

Het gerucht doet al gauw de ronde dat de **DUIVEL** van heinde en verre heksen zou opgetrommeld hebben en naar Gent hebben gebracht. Verschillende Gentenaars verklaren dat ze **vrouwen op bezems** rond de toren hebben zien vliegen totdat deze verregaand was opgebrand.

Een van de getuigen was niemand minder dan **aartshertogin Isabella**, hoogste vertegen-

woordiger van het Spaanse gezag. De brand vormde een welkome afleiding voor de overheid van de politieke problemen die ze had. De Republiek won in het noorden terrein op de Spaanse kroon en ook in de Zuidelijke Nederlanden nam de onrust snel toe.

Meerdere heksen waren zoegezegd rond de toren gespot maar niemand kon onmiddellijk aangeduid worden als **schuldige**, of toch niet in Gent. Het spectaculaire nieuws van de brandstichtende heksen verspreidde zich als een lopend vuurtje en bereikte al snel ook Harelbeke.

Daar wordt net op dat moment **Chrystine Kints** van hekserij verdacht. Het is voor de lokale schepenen al te gemakkelijk om ook de Gentse torenbrand in haar schoenen te schuiven. Met wat een ‘scherp examen’ werd genoemd, **FOLTERDE** de rechtbank een bekentenis uit de ongelukkige vrouw, ook voor de torenbrand. Ze wordt op Pinksteren 1603 **levend verbrand**.

ONGELOOFLIJK welke tragische gevolgen een mix van vooroordelen, angst en fake news kan hebben. Het thema van door heksen vernielde kerktorens was populair in die tijd. Op een Duits pamflet uit 1586, zestien jaar vóór de feiten, staat al een verhaal over **‘KWADE GEESTEN’** die in Gent kerktorens vernielen.”

CATHERINE

The devil is disguise

Martin Del Rio,

*vroeg-moderne uitgever van samenzweringstheorieën,
blijkt terug op een succesvol heksenverhaal:*

“De duivel is sluw en manifesteert zich soms op onopvallende wijze, zoals ik uitgebreid beschrijf in mijn boek. Neem bijvoorbeeld **Catherine Tancre** in Gent in het jaar des Heeren 1603.

Er deden veel verhalen de ronde over deze oude vrouw die vaak **bedelde** aan Oudburg: ze kloeg nooit over warmte of koude, kon urenlang in dezelfde positie blijven zitten en niemand zag haar ooit eten of drinken. Ze moest wel een **PACT MET DE DUIVEL** hebben gesloten en over bovennatuurlijke krachten beschikken!

Het leven was hard in de stad die jaren. Door aanhoudende oorlogsdreiging was de handel teruggeval- len en tot overmaat van ramp zorgden twee strenge winters op rij voor **misoogsten**. Mensen hadden honger en leden kou. Of ze werden plots ziek, zonder aantoonbare reden.

De brave burgers van Gent begonnen **DUISTERE KRACHTEN** te vermoeden in hun midden.

Catherine Tancre kon haar ware aard niet langer verbergen tegenover de groeiende achterdocht van de mensen.

OP EEN DAG ging ze eindelijk overduidelijk te ver: ze raapte een stuk brood op dat een passerend kind had laten vallen. Toen het kind het stuk brood weigerde aan te nemen, sprak de bedelares duidelijk hoorbaar: **‘DE DUIVEL MAG JE HALEN!’**. ‘s Anderendaags was het kind plots erg ziek.

De woedende familie liet de vrouw oppakken en met de juiste, strenge ondervragingstechnieken, bekende ze haar ware aard als **HEKS** en handlangster van de duivel.

De **brandstapel** was haar verdiende loon. Vuur zuivert en is zoals algemeen bekend de enige goede manier om heksen te doden.”

TANNEKEN

Dancing with the devil

*Een tijdreiziger en bestrijder van onrecht,
blijkt terug op een schandalig heksenverhaal:*

“Het is **HEMELTERGEND** hoe telkens mensen, heel vaak vrouwen, in een zwakke positie overladen worden met alles wat slecht of onverklaarbaar is. In een middelgrote stad als Gent lopen er in de zeventiende eeuw dagelijks duizend-en-één dingen mis. Soms met een logische verklaring, soms op het eerste zicht **niet te verklaren**.

Kinderen die **PLOTS** heel ziek werden en zelfs stierven, hoorden vaak tot de onverklaarbare categorie. Terwijl kindersterfte helemaal niet ongewoon was in die tijd, voelde het voor mensen als een hele **schok** wanneer een kind uit hun omgeving stierf.

Zonder verklaring ging men des te ijveriger op zoek naar schuldigen. Zo kwam men in 1608 uit bij de 58-jarige **Tanneken van Meldere** uit de Zwartzusterstraat.

Tanneken bevond zich bij uitstek in een kwetsbare positie: ze was al een oudere vrouw, bovendien alleen, en bedelde af en toe om rond te komen. Een **hardnekkig gerucht** begon zich te vormen rond haar persoon: de duivel verschijnt aan haar als zwarte hond en beveelt haar kinderen ziek te maken.

Het duurt niet lang vooraleer Tanneken wordt opgepakt en ‘onder tortuur’ ondervraagd. Ze bekennt tijdens sommige nachten tot wel vier keer **‘VLESSELIJKE CONVERSATIE MET DE DUIVEL** te hebben gehad. Aanvankelijk verklaart ze dat zijn lichaam en zaad warm aanvoelen, maar onder druk van de suggestieve vragen van de rechters verandert ze haar verklaring en beweert ze dat de duivel koud aanvoelde. Wat meer in lijn was met gangbare waanideeën over de **DUIVEL**.

Tanneken kan de opeenvolging van **mensonterende ondervragingen** niet aan en bezwijkt. Ze sterft in de gevangenis van het Gravensteen op 3 juli 1608.”

Algemene onrust en morele **ontreddering** dragen sterk bij aan het absurde vervolgingsklimaat dat mensen als Tanneken te beurt viel. De katholieke Kerk is bovendien een groot stuk van haar uitstraling en gezag kwijt door de opkomst van protestantse bewegingen. Ze probeert haar centrale rol als **baken van zekerheid en stabiliteit** terug te winnen door volop mee te doen aan de heersende heksenwaan.”

ANNEKIN

Two times a wizard

Martin Del Rio,

*vroeg-moderne uitgever van samenzweringstheorieën,
blijkt terug op een succesvol heksenverhaal:*

“Ook al zijn vrouwen overduidelijk het zwakke geslacht en vallen ze gemakkelijk voor de **VERLEIDINGEN VAN HET KWADE**, laat je niet wijsmaken dat mannen immuun waren voor de duivel!

Zo is er het geval van **Annekin van Laeren** in 1527 in Gent. Annekin is een blinde waarzegger die zijn **ZIEL VERKOCHT AAN DE DUIVEL** in ruil voor waarzeggende talenten. Het is overduidelijk dat er niets natuurlijks is aan de gave van Annekin om de toekomst te voorspellen.

Zeker niet omdat hij soms wonderlijke, bizarre en ronduit onverklaarbare gebeurtenissen voorspelt. En niet altijd positieve zaken. Het wordt mensen al snel duidelijk dat hij niet alleen maar voorspellingen doet, hij laat ze zelf uitkomen. Je reinste **tovenarij!**

Annekin heeft geen groot netwerk en is geen rijk man dus hij slaagt er niet in arrestatie op **verdenking van hekserij** te ontlopen. Bovendien heeft hij een dubieuze reputatie en zag niemand hem ooit blijk geven van religiositeit.

IN EEN WAT ONRUSTIGE TIJD met opkomende protestantse bewegingen die fel en gepassioneerd hun geloof verkondigen en een katholieke kerk die haar gezag wil vrijwaren, is dat terecht zeer verdacht. Je geloof is het bewijs van je rechtschapenheid!

Het kost niet veel moeite Annekin te doen bekennen en hij moet op blote knieën het stadsbestuur om vergiffenis vragen. Zijn straf is meervoudig, hoewel nog mild. Hij wordt niet ter dood veroordeeld maar **TOT BLEDENS TOE GEGESELD**. Zijn haar wordt afgebrand en de beul brandmerkt hem op zijn wang met een **GLEIENDE POK**. Bovendien mag hij de stad drie jaar lang niet verlaten en moet hij elke donderdag met een wassen kaars de mis volgen. Meer dan terecht voor iemand die geen grote geloofsijver heeft!

Je zou denken dat Annekin hierdoor wel tot inzicht was gebracht, **MAAR ZEVEN JAAR LATER** is hij opnieuw afgedwaald van het goede pad. Hij had opnieuw aan waarzeggerij gedaan en ditmaal bleef er maar één mogelijke veroordeling over: **ONTHOOFDING** op het Veerleplein.

ELISABETH

Guilty by association

*Een tijdreiziger en bestrijder van onrecht,
blijkt terug op een schandalig heksenverhaal:*

“Terugkijkend op die **ABSURDE, WREDE PERIODE** van heksenwaan en -vervolgingen is het verhaal van **Elisabeth Vlamyncx** exemplarisch. Zij werd in 1595 op het Veerleplein geëxecuteerd als heks.

De onfortuinlijke Elisabeth kwam nochtans uit een **‘goede’ familie**, met aanzien. Haar man was eerste schepen van Ninove. Maar het mocht niet baten. Haar naam werd genoemd als deelnemer aan een heksensabbat bij een ander ‘proces’, lees: een beschuldigde die gefolterd werd, bezweek uiteindelijk en noemde verschillende andere **namen van zogenaamde heksen**, waaronder dus de naam van Elisabeth. Er was altijd wel een onopgehelderde ramp die vervolgens aan de beschuldigten werd gelinkt.

ZO GEBEURDE HET VAAK. Beschuldigten gingen tijdens foltering over tot het beschuldigen van anderen in de hoop op een einde aan de foltering of een mildere straf. Dit gold als voldoende **bewijs** om die personen op hun beurt op te pakken en te ondervragen. Vaak betrof het personen waarover al de nodige geruchten de ronde deden of waarover bewust kwaad werd gesproken door mensen die de persoon in kwestie schade wilden berokkenen.

Elisabeth **probeerde nog te vluchten** toen de beschuldiging aan haar adres haar ter ore kwam, wat voor sommigen al helemaal een bewijs van haar schuld was, waarom zou ze anders weglopen? Ze werd uiteindelijk opgepakt en over haar hele lichaam kaalgeschoren. Daarbij werden twee zogezegde **DUIVELSTEKENS** gevonden op haar lichaam, nog een extra bezwarend element.

Drie dagen en nachten werd Elisabeth gemarteld, onder meer door een natte doek in haar mond te proppen tot ze bijna stikte, een vroege vorm van **WATERBOORDEN**. Uiteindelijk bekende ze seks te hebben gehad met de duivel. Twee dagen voor Kerstmis werd ze **LEVEND VERBRAND**. Een gruwelijk lot op basis van een random beschuldiging, nota bene onder foltering, en twee verdachte moedervlekken...

Eind zestiende eeuw waren de grootste oorlogsprikelen voorbij en zat Gent weer stevig onder Spaans bewind. Toch was er nog veel onrust in de samenleving. Zekerheden waren **kwetsbaar** gebleken, weinig was nog wat het leek. Verandering bracht verwarring.